



Ajuntament de Ripollet

+ciutat!

Ajuntament de Ripollet
Carrer de Balmes, 2
08291 Ripollet
Barcelona
Tel. 935 04 60 00
ripollet.cat

PLA ESTRATÈGIC DE LA BIODIVERSITAT FAUNÍSTICA DE RIPOLLET

PREÀMBUL

El municipi de Ripollet se situa a la vall baixa del riu Ripoll, abans de la confluència amb el riu Besòs, dins de la depressió prelitoral. Els seus límits administratius són, al nord, el municipi de Barberà del Vallès; a l'est i sud-est, Montcada i Reixac; i al sud i sud-oest, el municipi de Cerdanyola del Vallès. La seva població actual (any 2020) segons el padró municipal és de 39.179 habitants. És un municipi de 4,33 km² i una densitat de població de 9.048,3 hab./km². Més del 75% de la superfície es troba urbanitzada. Malgrat la predominança de sòl urbà del municipi cal destacar que un 8% de la seva superfície està travessada pels rius Ripoll i Sec, amb la destacable millora progressiva de la seva qualitat ambiental, i la seva ubicació adjacent als terrenys de la futura reserva metropolitana del Pla de Reixac, el Torrent de Can Duran i el Parc de la Llacuna, constitueixen un corredor biològic d'elevada importància que connecta no solament les àrees verdes que envolten el municipi sinó també amb els Parcs de la serra de Collserola i la serralada de Marina. Aquest fet proporciona una riquesa faunística de gran interès al municipi de Ripollet.

Els últims anys s'ha incrementat la presència de diversos exemplars de fauna com porcs senglars, cabirols, gripaus, serps i eriçons, en les zones verdes i en el nucli urbà de la ciutat. Per altra banda, com a tot arreu, a causa de desequilibris ecosistèmics s'ha incrementat la presència de fauna invasora, com el mosquit tigre, les xinxes, la cotorra argentina o la vespa asiàtica, i que poden causar pèrdua de biodiversitat local que a la vegada pot tenir conseqüències negatives en la salut de les persones i augmentar el risc de pandèmies com per exemple la Covid-19.



Serp verda (*Malpolon monspessulanus*).
CEIP Martinet. Juny 2021.



Porcs senglars (*Sus scrofa*).
Av. Riu Ripoll. Setembre 2021.

La presència de fauna no domèstica prop de la zona urbana pot provocar alarmes o preocupació per part dels ciutadans que cal atendre correctament. En molts casos els mateixos tècnics o la policia municipals desconeixen com s'ha d'actuar depenent de la seva perillositat, molèsties o el seu grau de protecció, tenint sempre en compte el respecte vers la fauna autòctona que s'ha de tenir present tant per si mateixa, ja que la riquesa i varietat d'espècies en el nostre entorn ens fa més resilents i millora les nostres condicions de vida, com per atendre el problema social que pot ocasionar.

JUSTIFICACIÓ

La fauna i els espais verds a l'entorn urbà ofereixen beneficis molt importants, com ajudar a esmorteir la temperatura, contribuir a fixar el CO₂, reduir la contaminació de l'aire i acústica. A més, els espais verds ofereixen un entorn més sostenible per a les activitats d'oci, potencien les interaccions socials, el turisme i l'apreciació del seu valor estètic. Estudis científics han demostrat que el contacte amb la natura contribueix a millorar la qualitat de vida de les persones a les ciutats així com el valuós paper terapèutic que ofereix. Una ciutat amb major biodiversitat és una ciutat amb major qualitat de vida i resiliència.



El coneixement i el contacte amb la natura ajuda a la població a prendre consciència de la importància de la conservació de la biodiversitat i promou un canvi d'actitud de la ciutadania cap a millores en la conservació de la natura.

El benefici més destacable de la biodiversitat és, segurament, el servei ecosistèmic que presta. Certes espècies, moltes d'elles dependents de les construccions arquitectòniques, són essencials en l'equilibri ecosistèmic de la ciutat. Per posar un exemple, ratpenats, falciots, orenetes i dragons capturen diàriament milers d'aquells insectes que ens fan més incòmoda la vida urbana, els eriçons i mussols s'alimenten de ratolins, paneroles i escarabats. En aquest sentit la fauna i els espais verds contribueixen a una reducció de costos de la despesa municipal. Un estudi ha estimat que la presència de gaigs al parc nacional Urbà d'Estocolm a Suècia estalvia 4.300 dòlars anuals perquè aquests ocells enterren i abandonen glans de roures que permeten la regeneració dels boscos, també els falcons perdiguers a Estocolm eliminen uns 2.500 coloms anuals que, en cas contrari, esdevindrien una plaga.

En una ciutat sostenible, la fauna, els ecosistemes, les persones i el seu benestar prosperen conjuntament. Son les administracions locals les que han de planificar i gestionar adequadament les seves actuacions per assolir-ho. En aquest context, creix la necessitat de conèixer en profunditat per tal d'actuar per protegir la biodiversitat de l'entorn urbà.

El setembre de 2015 l'Assemblea General de les nacions Unides va aprovar l'agenda 2030 per al Desenvolupament sostenible i els seus 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), de caràcter ambiental, social i econòmic, com a instrument global amb un ampli abast i una importància sense precedents.



L'ODS 15 te com a finalitat protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, aturar i revertir la degradació del sòl i aturar la pèrdua de biodiversitat. En aquest sentit les Administracions locals, com administració més propera als ciutadans, poden tenir un paper important com a dinamitzadors i promotors de la conservació del patrimoni natural del municipi.

A continuació es descriuen els projectes o actuacions a desenvolupar en compliment d'aquests Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), i tenint en compte la gestió de la biodiversitat urbana, el seu paper en la sostenibilitat urbana, els beneficis de la seva conservació en la qualitat de vida i la influència de la seva pèrdua en el canvi climàtic i en l'aparició de problemes sanitaris.

PROGRAMES A DESARROLLAR

En cada un d'aquests punts es descriu el programa a desenvolupar i els diferents projectes que l'integren amb divers grau de maduració en funció dels coneixements actuals de cadascun d'ells i que tenen relació directe amb altres plans, programes o estudis que en alguns casos fins i tot comparteixen línies d'actuació com ara el Pla d'accessibilitat de Ripollet,



el Pla de mobilitat urbana sostenible, el Pla local d'adaptació al canvi climàtic de Ripollet, el Pla del sistema fluvial, el mosaic agroforestal vinculat i les infraestructures de mobilitat associades de Ripollet "Ripollet som-riu", el Pla d'educació ambiental Casa Natura i el Pla d'acció supramunicipal per a la millora de la qualitat de l'aire del Vallès Occidental entre d'altres.

1-Programa d'estudi faunístic.

Per conèixer la realitat actual de la biodiversitat a Ripollet cal tenir una diagnosi de la presència de fauna en el municipi necessària per poder-la gestionar.

Es suggereixen els següents projectes:

1.1. Projecte d'actualització de l'estudi de M. Guirado, 'Estudi de biodiversitat. Anàlisi de les espècies d'interès especial al terme municipal de Ripollet.', de l'any 2007.

2-Programa de gestió de la fauna.

Aquest programa ha d'incloure projectes que incloguin la redacció de protocols basats en una diagnosi de l'entorn, estudi de les afectacions que pot produir cada espècie, les mesures de control a aplicar per tal de minimitzar les afectacions i un pla educatiu adreçat a la població.

2.1. Projecte de gestió de fauna salvatge.

A Ripollet es produeixen sovint diferents incidents que provoquen molèsties o ensurts a la ciutadania malgrat la seva importància ecosistèmica. Els últims mesos diversos incidents com l'atropellament per part d'un vehicle d'un porc senglar prop de Baricentro, la presència d'un porc vietnamita i diversos porcs senglars als parcs, una serp verda al recinte de l'escola Martinet, una colobra escurçonera a la font del parc Pinetons, eriçons a la zona del poliesportiu municipal, cabirols al parc Massot, cotorres, etcètera... Per gestionar aquestes poblacions és necessari crear un algoritme de gestió de les espècies més usuals que es



poden trobar, que serveixi als tècnics i policia locals per conèixer l'exemplar i poder actuar en conseqüència.

2.2. Projecte de gestió de gats ferals.

S'entén per gat feral l'animal que pertany a l'espècie de felí domèstic (*Felis catus*), però no està socialitzat amb els éssers humans. Els gats ferals apareixen per l'abandonament o fugida de gats domèstics i es converteixen en gats assilvestrats després de viure un temps per si mateixos o són gats descendents d'altres gats ferals. Les colònies controlades de gats ferals consisteixen en l'agrupació controlada de gats sense persona propietària o posseïdora coneguda, degudament esterilitzats, que conviuen en un espai públic o privat, tutelada per l'Ajuntament i que pot ser gestionada per entitats externes. Els gats ferals que conviuen en el municipi i que s'han agrupat en colònies formen part de la fauna urbana i com a tal se'ls ha de respectar la forma de viure i en la mesura que tècnicament sigui possible, se'ls ha de mantenir en l'espai que ocupen.

A Ripollet existeixen unes 8 colònies de gats ferals conegudes amb un total estimat aproximat de 160 individus. Aquests nombres actualment poden ser més elevats a causa de gran capacitat de reproducció d'aquesta espècie i l'aparició de noves colònies. La seva gestió (recollir i controlar els animals salvatges urbans) és competència municipal (Decret legislatiu 2/2008 de 15 d'abril pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals). Sempre que s'adoptin les mesures correctes, la presència de gats al carrer no ha de suposar un problema per a la població. L'alimentació i esterilització dels gats ferals de Ripollet es realitza de forma periòdica per part del departament corresponent i persones voluntàries. Però no existeix un equipament municipal amb les característiques adequades per allotjar temporalment gats ferals quan s'han de reubicar (canviar de lloc), quan requereixen tractaments veterinaris o perquè necessiten un lloc per viure abans no siguin adoptats per una família, i atendre així les necessitats de la pròpia gestió de les colònies del municipi de Ripollet. En aquest sentit, per tal de donar suport al desenvolupament del programa d'esterilització de les colònies, afavorir



el treball de les persones voluntàries en l'atenció i el benestar dels gats ferals, cal posar en marxa la construcció d'una gatera municipal. En definitiva, l'establiment d'una gatera municipal permetrà fer una millor gestió d'aquests gats ferals, eliminar les possibles molèsties ocasionades per les colònies de gats (per exemple quan s'instal·len en jardins de cases particulars) i així fomentar una bona convivència entre els veïns i veïnes de la població.

3- Programa de manteniment i millora de la biodiversitat local.

Seguidament, es fa una relació dels projectes a desenvolupar en funció del coneixement actual sobre cada una d'aquestes poblacions:

3.1. Projecte per a la protecció de les aus rupícoles que nien en els terrenys de la timba de Can Grasses.

3.2. Projecte per a la protecció de la fauna del sistema fluvial.

3.2.1- Accions per a la conservació de nius d'aus que visiten el riu en època de cria, com per exemple, el martinet de nit o el corriol petit.

3.2.2- Accions per a la conservació i millora de la fauna herpetològica.

Creació de basses a diferents punts tant dins com fora de les lleres dels rius per potenciar les espècies de gripau corredor, granota verda, reineta, serps diverses com la blanca o la verda.

3.2.3- Accions per a la conservació i millora de la fauna ictiològica.

Construcció de zones de refugi i eliminació d'obstacles que impedeixen la mobilitat.

3.3. Projecte per a la protecció de la fauna urbana.

3.3.1. Accions per a la conservació i millora de la fauna urbana.

Construcció de caixes niu per rats penats imprescindibles per controlar les poblacions de mosquits, caixes nius per aus



insectívores, com les cueretes, puputs o bufons necessàries per controlar les poblacions de processionària com a mesura de gestió integrals de plagues.

3.3.2. Accions per a la protecció de les poblacions d'orenetes, falciots i avions.

Conservació del seus nius, manteniment i neteja dels voltants, cens de nius, comunicació a les comunitats de propietaris i establiment de protocols de gestió en cas d'actuacions a façanes.

3.3.3. Actuacions de protecció d'altra fauna com dragons i insectes, que contribueixen a la riquesa de la biodiversitat faunística del municipi.

4- Programa d'implementació transversal de les accions de millora i protecció de la fauna en tota la gestió municipal.

4.1. Projecte d'actuació a tots els serveis municipals per tal de respectar tant la gestió integral de plagues (GIP), la utilització de plaguicides o herbicides.

4.2. Projecte d'estudi d'ordenances i documents municipals per tal de vetllar des de tots els àmbits per a la protecció faunística.

Intervenció en el contingut de les llicències d'obres per tal de protegir la fauna associada a les edificacions, ja sigui per presència de nius d'orenetes, dragons, o altres espècies d'interès ecològic.

5- Programa d'inclusió de la societat civil en les actuacions de millora i potenciació de la fauna local.

El gener de 2016 l'Ajuntament de Ripollet va començar a treballar de manera conjunta amb la ciutadania, per mitjà de reunions i trobades, per aprofundir en els aspectes que requereixen una millora immediata pel que fa al benestar dels animals al municipi: protecció, abandonament, tinença, etc. Aquest òrgan de consulta i participació ciutadana (Taula Animalista) té els objectius d'actuar proactivament i de forma consensuada en tots aquells aspectes relacionats amb la protecció i benestar animal, promoure



la participació ciutadana i el debat entre els seus integrants per tal d'aconseguir propostes específiques d'actuació i copsar les demandes dels ciutadans sobre qüestions vinculades a la protecció i benestar animal, així com la de les entitats, empreses i institucions. És necessari dotar aquest òrgan municipal d'una adequada normativa per tal de regular els objectius, composició i funcionament que li són pròpies.

6- Programa educatiu adreçat a la població sobre fauna local. Estratègies de difusió.

6.1. Potenciar el programa actual d'educació ambiental de Casa Natura amb accions per al respecte i millora de la fauna local.

6.2. Diferents accions educatives són necessàries per millorar la conservació de l'equilibri ecosistèmic existent al municipi:

6.2.1. Campanyes informatives sobre les colònies de gats i sobre el respecte a la fauna i el comportament vers la fauna salvatge a la ciutat.

6.2.2. Establiment de punts d'observació d'aus amb informació educativa corresponent.

6.2.3. Divulgació dels mètodes de gestió del verd urbà, com la Gestió Integrada de Plagues que és una tècnica natural, respectuosa amb el medi ambient i segura per als ciutadans, que es basa en un equilibri entre les plagues i els seus depredadors que permet mantenir les plagues a nivells baixos amb un mínim d'actuacions, evitant així l'ús indiscriminat de productes fitosanitaris. Aquesta gestió del verd urbà necessita pel seu èxit que la ciutadania sigui conscient dels impactes negatius que genera en el medi una gestió del verd urbà tradicional, amb l'ús indiscriminat de plaguicides, els regs per aspersió, les podes dràstiques de l'arbrat, les gespes verdes i acceptar els nous tractaments que implicaran la necessitat de conviure i tolerar la biodiversitat.



Ajuntament de Ripollet

+ciutat!

Ajuntament de Ripollet
Carrer de Balmes, 2
08291 Ripollet
Barcelona
Tel. 935 04 60 00
ripollet.cat

DESENVOLUPAMENT I CONSIDERACIONS FINALS

Aquest Pla estratègic sintetitza els projectes i actuacions que s'han de portar a terme per millorar la biodiversitat al municipi.

El Pla inclou programes que s'estan desenvolupant com treball estructural del departament de Medi Ambient de l'Ajuntament, però no disposa, actualment, de tots els mitjans necessaris per al seu desenvolupament total.

Fruit d'aquests projectes i accions es generaran objectius que aniran més enllà en el temps dels que estan contemplats inicialment.

EQUIP REDACTOR

Departament de Medi Ambient de l'Ajuntament de Ripollet.